

Konferencija Srce DEI

Kako **SUPEK** i **Padobran** pokreću arheogenetiku i genomiku goveda u Hrvatskoj

Prezentira: izv. prof. dr. sc. Maja Ferenčaković

Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet

Laboratorij za arheogenetiku

Srce DEI 2026 · 28. travnja 2026. · Rektorat Sveučilišta u Zagrebu

Srce DEI 2026

15 tisuća godina genomike goveda.

Od pleistocenskog tura do modernog holsteina — jedna nit, jedan HPC sustav.

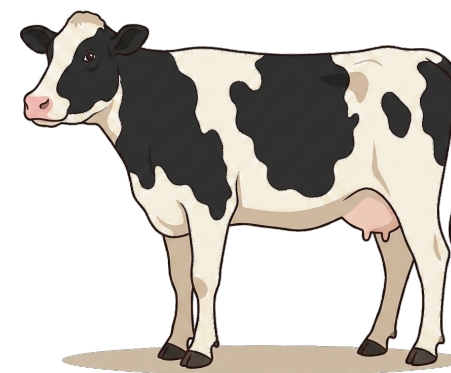
tur (*Bos primigenius*)

~14 500 cal BP · Šandalja, Istra

15 000 godina

evolucije · domestikacija · selekcija

holstein

danas · mliječna pasmina

Svaki genom u ovom rasponu — **SUPEK + Padobran.**

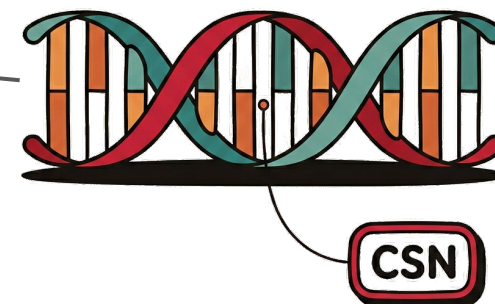
Tri projekta — jedna infrastruktura.

SUPEK + Padobran — zajednički HPC temelj za sva tri projekta

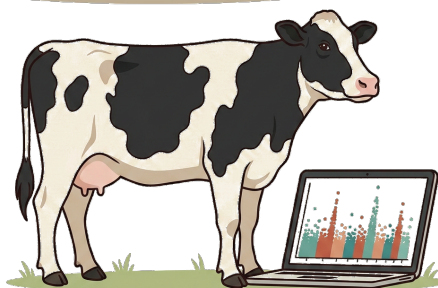
GAbriidge

aDNA · arheogenomika
HRZZ IP-2022-10-8926

GenoPloV

funkcionalna arheogenomika
EU 1-24-AGR17-581

PhenoGeno

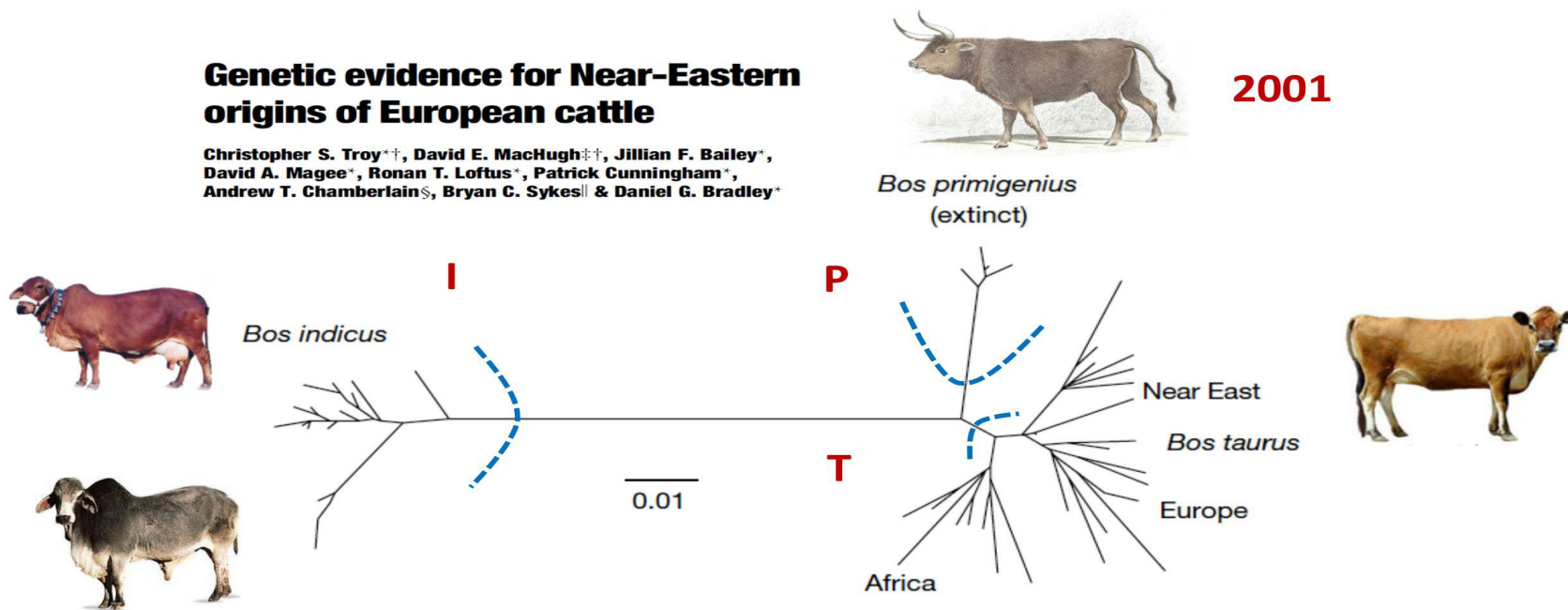
moderno govedo · lpWGS, GWAS
HRZZ IP-2022-10-6914

Dogma duže vrijeme (Troy et al. 2001).

Europska goveda = isključivo **near-eastern origin** (haplogrupe T, I, P iz Bliskog istoka).

Dogma duže vrijeme, ali...

...pleistocenski europski tur (haplogrupa P)? **Nalazimo li ga u modernim pasminama?**

GAbridge — Bridging the Disciplinary Gap.

HRZZ IP-2022-10-8926 · 20.12.2023 – 19.12.2027 · 198 888,39 € · PI V. Čubrić Čurik

110+ drevnih uzoraka goveda
pleistocen + holocen

8 zemalja CEE/SEE

*Hrvatska · Austrija · Češka · Slovačka · Mađarska
· Srbija · V. Britanija · Francuska · Danska*

6 radnih paketa
arheogenetika × arheologija

WP1 Paleolithic aurochs diversity
pre-domestikacijska genetska raznolikost

WP2 Neolithic domestication
razumijevanje procesa domestikacije

WP3 Ancestral Recombination Graphs
kronologija širenja goveda

WP4 Povijesni hrvatski uzorci
srednjovjekovni goveđi genomi

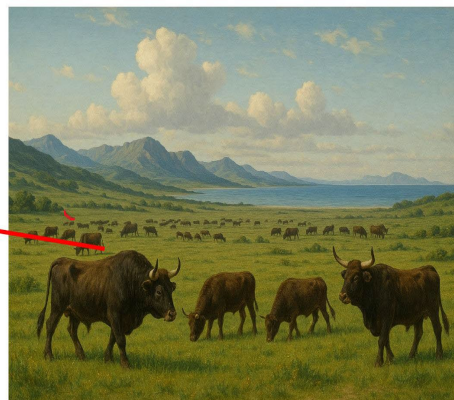
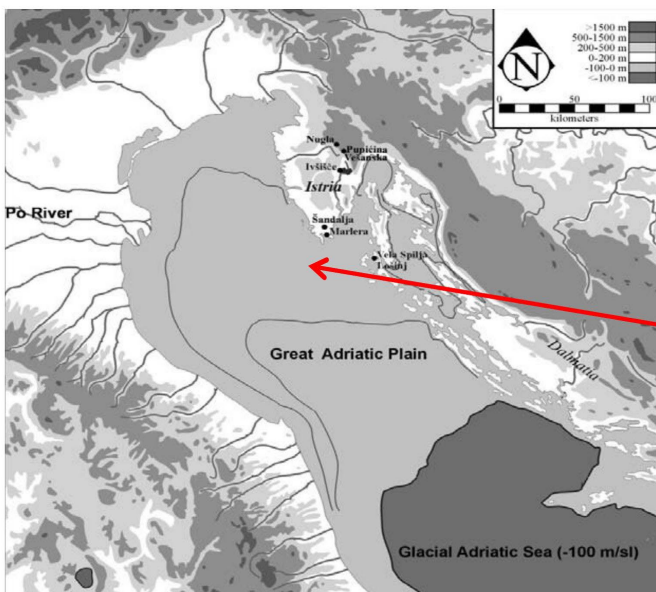
WP5 Genetika × arheologija
integracija disciplinarnih dokaza

WP6 Diseminacija
management & outreach

Šandalja — pukotina u dogmi.

Adriatic plain - 'Garden of Eden' or 'no man's land'

NALAZI

Dva pleistocenska tura iz Šandalje

- ~14 500 cal BP · gornji paleolitik, post-LGM
- ~11 500 cal BP · kasni glacijal, terminalni pleistocen

Mitohondrijska haplogrupa **P** — nova „alternativna“ pod-haplogrupa
Klasteriraju s kasnopleistocenskim turovima sjeverne Italije → Velika jadranska nizina kao glacijalni refugij.

Jadranska nizina — potopljeni koridor populacijske povijesti.

Kako se grana posao — od jednog uzorka do 37 TB.

Stvarne brojke s /beegfs/group/IP-2022-10-8926 (22.04.2026).

1 DREVNI UZORAK

Bes2, 19× coverage · aDNA SRA

RAW

175 GB

12× FASTQ iz ENA (ERR3317xxx)

↓ *intermediate*

1,1 TB

workspace nuclear_test/Bes2

↓ *final BAM*

116 GB

processed/Bes2

GAbriidge PROJEKT

jedan HRZZ kod · 2 godine rada

drugi_rad

15 TB

analize, 37 uzoraka workspace

mtDNA + PreSeq

14 TB

mtDNA_novi + PreSequencing

UKUPNO

37 TB

na /beegfs

1 MODERNI UZORAK

PhenoGeno holstein · 4 lane NovaSeq

RAW

11 GB

8× FASTQ.gz · 4 lane × R1+R2

↓ *BWA + dedup*

3–4 GB

finalni BAM

× 1 200 uzoraka

~13 TB

planirana baza

Naš udio: **37 TB** od **384 TB** produkcijskog /beegfs (9,6 % kapaciteta).

Tih 37 TB vučemo naprijed-natrag kroz BWA → GATK → mapDamage → ANGSD — **brzi BeeGFS je nužan, ne luksuz.**

Koliko HPC-a jede jedna aDNA analiza.

Stvarne brojke iz PBS logova — Rad 2, 37 drevnih uzoraka goveda, do sada 2 mjeseca rada.

10 752

CPU-sati rezervirano

za JEDAN distAngsd job · 64 jezgre × 168 h

550

paralelnih PBS tasks

NGSadmix array · 50 seed × K=1–11

3 800 – 4 200

ukupno core-hours projekt

kroz 2 mjeseca aktivnog rada

SERIJSKI vs. PARALELNO

distAngsd 652 parova · 30 min/par

1 jezgra → **14 dana neprekidno**

6 workera (bigmem) → **2,25 dana**

NGSadmix array 550 tasks → **3 h wallclock**

(~40–80 simultano preko 50 nodova)

NA LAPTOPU?

280 GB RAM po paru

MacBook (16 GB) → **OOM u 10 s**

290 GB BAM data

consumer SSD (500 MB/s) → **2 min/GB I/O**

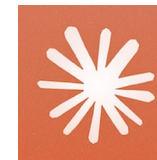
Padobran beegfs-fast → **3 GB/s** (6×)

Nije „brža verzija tvog laptopa“ — SRCE je **druga klasa infrastrukture.**

AI nije spectator — partner u pipeline-u.

Claude Code kao aktivni član tima

Debuggira

11 iteracija distAngsd-a:
samtools container wrap,
libgsl.so paths, --bind /tmp,
node-RAM OOM, aptainer
admin-kill, queue escalation
— svaki korak AI debugging.

→ **job prošao na 1,8 TB
bigmem, 652 para**

Kodira

Iz rečenice opisa gotova
skripta - 550 paralelnih
ispitivanja ancestralne
strukture: koje se genetske
linije turopa prenose u
moderna goveda, s kojim
udjelima, s kolikom
pouzdanošću.

→ **znanstveno pitanje u
kod**

Auditira metodologiju

aDNA - zamke u svakom
koraku - damage pattern,
mapiranje, autentikacija, rad s
niskom pokrivenošću.
Sistematski prolazi objavljene
protokole i uspoređuje ih s
našim pipeline-om.

→ **forsiran puni reset
pipeline-a**

Pamti

Memorija preko sesija: što
smo dogovorili, koje metode
su odbačene i zašto, gdje su
BAM-ovi, što tko očekuje, sve
odluke trajno zapisane.
Kontinuitet kroz tjedne.

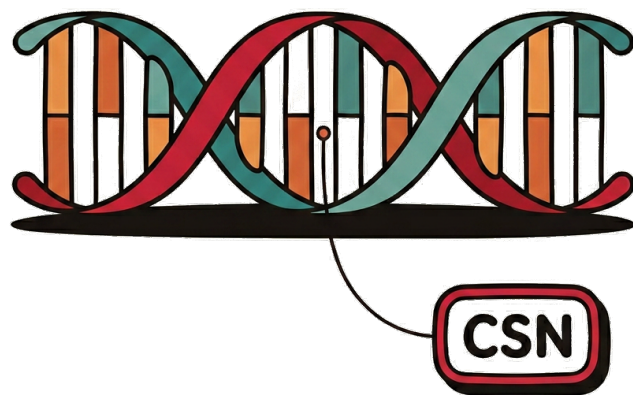
→ **ne gubi kontekst
između sesija**

AI ne piše znanost — ali omogućava da **znanost ide paralelno** (pipeline na Padobranu, mi na novim WP-ovima).

GenoPloV — funkcionalna arheogenomika.

EU 1-24-AGR17-581 · 2025 – 2029 · 120 k€ · PI Vlatka Čubrić Čurik

CILJ

Rekonstruirati evolucijske promjene u funkcionalnim genima.

FOKUSNI GENI

CSN1S1 · CSN1S2 · CSN2 · CSN3 (*kazeini → mlijeko*)

PLAG1 (*veličina tijela, morfologija kostura*)

HPC POTROŠNJA

WP3 bioinformatika + WP4 katalog varijanti — **Padobran**

Od aDNA do funkcionalne varijante.

GenoPloV — 6 radnih paketa, 4 godine.

EU 1-24-AGR17-581 · 1.10.2025 – 30.9.2029 · 120 k€ · priprema za ERC

WP1

Baza podataka

Izgradnja i integracija s digitalizacijom morfoloških, genetskih i arheoloških podataka.

WP2

Molekularna aDNA analiza

NGS sekvenciranje drevnih kosti goveda, capture enrichment, proteomika.

WP3

Rekonstrukcija haplotipova

Bioinformatika + haplotipska analiza funkcionalnih varijanti. → Padobran

WP4

Katalog funkcionalnih varijanti

Kazeini (CSN1S1, CSN1S2, CSN2, CSN3), PLAG1 — izgubljene varijante. → Padobran

WP5

Popularizacija i komercijalizacija

Model prijenosa znanja prema industriji i javnosti.

WP6

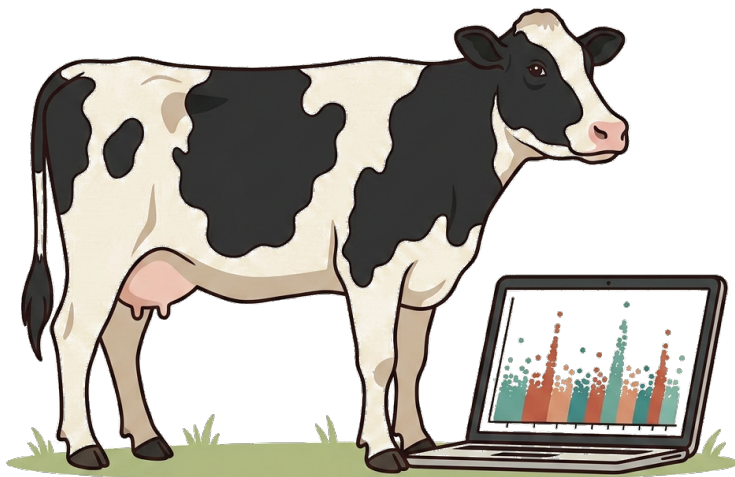
Upravljanje projektom

Koordinacija, diseminacija, priprema ERC prijave.

PhenoGeno — stotine genoma, jedan PBS queue.

HRZZ IP-2022-10-6914 · PI Ino Čurik · moderno govedo · lpWGS · GWAS

METODA

Low-pass whole-genome sequencing (lpWGS)

zamjenjuje tradicionalne SNP čipove za genomsku selekciju

POPULACIJA

GWAS na hrvatskoj holstein populaciji

HPC POTROŠNJA

\$ qsub -J 1-512 pipeline.pbs

512 paralelnih uzoraka — ovdje paralelizacija radi dobro.

Tamo gdje paralelizacija radi — PBS queue **vrti stotine jobova.**

PhenoGeno — 8 radnih paketa, 1 200 holstein životinja.

HRZZ IP-2022-10-6914 · 29.12.2023 – 28.12.2027 · 197 989 € · PI Ino Čurik

WP1	WP2 · HPC	WP3 · HPC	WP4 · HPC
Moderna fenomika FTIR spektrometrija za svojstva zgrušavanja mlijeka.	Molekularne analize IpWGS genotipizacija 1 200 holstein životinja.	Mitogenomika Haplotipovi + mikrobiota mlijeka.	Računalne performanse Baze podataka, bioinformatički workflow-i.
WP5 · HPC	WP6	WP7	WP8
GWAS + GBLUP Asocijacijske studije, genetski parametri.	Upravljanje raznolikošću Inbreeding depresija, štetne mutacije.	Diseminacija Transfer znanja prema industriji.	Management Koordinacija i monitoring.

Crveno označeni paketi žive na Padobranu. **Partneri: Roslin Institute, BOKU, Czech Uni.**

Ne jedan pipeline — tri različita opterećenja.

Tri različite računske logike u našim projektima. Svaka traži drugu vrstu čvora — jedan server nikad ne pokriva sve tri.

MEMORIJSKA

jedan veliki čvor · svi uzorci u istoj RAM-memoriji

distAngsd · GAbriage aDNA

pairwise udaljenost svih drevnih turova — ne može se podijeliti po kromosomu.

280 GB RAM po paru · 1,8 TB ukupno

na običnom serveru (200 GB) → OOM u nekoliko minuta.

→ **Padobran bigmem čvor (64 jezgre · 1,8 TB)**

PARALELNA

stotine/tisuće malih jobova · svaki uzorak zaseban job

IpWGS · PhenoGeno holstein

1 200 modernih uzoraka — svaki genom svoj zasebni posao.

NGSadmix · GAbriage

550 jobova (50 random seeds × 11 K-vrijednosti) paralelno.

→ **Padobran PBS array (qsub -J 1–1200)**

GPU-SERIJSKA

jedan dugi lanac · brza GPU kartica

BEAST · GAbriage filogenija

800 milijuna MCMC iteracija × 207 taksona za datiranje turova.

BEAGLE GPU knjižnica

10–30× ubrzanje nad čistim CPU-om; tjedan umjesto mjeseci.

→ **SUPEK GPU čvor**

Srce (Padobran + SUPEK) pokriva sve tri logike. **Lokalni server — nijednu u cijelosti.**

Na lokalnom serveru: nemoguće. Na Srce HPC-u: izvedivo.

KORAK	LOKALNI SERVER 200 GB RAM · 64 jezgre	SRCE HPC Padobran + SUPEK	ZAŠTO TO ZAHTIJEVA
distAngsd · PMR analiza <i>pairwise genetska udaljenost svih drevnih turova (GABridge)</i>	X OOM · exit 137 <i>6 krahova prije 1. uspjeha</i>	✓ bigmem · 1,8 TB RAM <i>64 jezgre · 168 h</i>	<i>Memorija nije dijeljiva — svi uzorci moraju stati u isti RAM.</i>
BEAST MCMC · datiranje <i>800 milijuna iteracija × 207 taksona (GABridge filogenija)</i>	X mjesecima CPU-a <i>serijski lanac — nema što paralelizirati</i>	✓ SUPEK GPU · ~tjedan <i>BEAGLE knjižnica · CUDA</i>	<i>GPU daje 10–30× ubrzanje u MCMC-u. CPU to ne može pratiti.</i>
IpWGS PhenoGeno <i>1 200 modernih goveda · 1 uzorak = 1 job</i>	X mjesec sekvencijalno <i>jedan po jedan uzorak</i>	✓ PBS array 1–1 200 <i>~2 dana wallclock</i>	<i>Paralelizabilno po uzorku — PBS queue vrti sve odjednom.</i>

Tri koraka, tri razloga — **jedan server nije skalabilan ni memorijom, ni GPU-om, ni paralelizmom.**

Brojke koje pokreću znanost.

Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet na Srce HPC-u, 2025. — *javni Srce godišnji izvještaj.*

684 840

CPU-sati

*Padobran + Supek · ≈ 78
CPU-godina u 2025.*

34 417

PBS poslova

*Padobran · ~95 poslova /
dan, non-stop*

2,35 %

cijelog Padobrana

*7. mjesto među 44
ustanova*

1 392

GPU-sati

*Supek BEAGLE · BEAST
MCMC datiranje*

37 TB

/beegfs aktivni

*GAbridge workspace ·
stalni I/O*

78 CPU-godina rada u 2025., kondenzirano u 12 mjeseci.

Bez Srce HPC-a — **ništa od ovoga.**

Suradnici · partneri · financiranje.

Bez ovih ljudi i ovih projekata — ne bilo priče.

HRVATSKA

Agronomski fakultet · AnGen

Vlatka Čubrić Čurik · *PI GAbridge, GenoPloV*

Ino Čurik · *PI PhenoGeno*

Maja Ferenčaković

Ivana Keršić

Zvonimir Mijadžiković

Arheologija · muzeji · veterina

Rajna Šošić Klindžić · *FF Zagreb*

Siniša Radović · *HAZU Kvaternik*

Dario Vujević · *Sveuč. u Zadru*

Hrvoje Vulić · *Muzej Vinkovci*

Maja Krznarić Škrivanko · *Muzej Vinkovci*

Goran Tomac

Maja Grgurić Srzentić

Dinko Novosel

MEĐUNARODNI PARTNERI

UK · Cambridge

Preston T. Miracle · Ana Prohaska

Danska · Copenhagen (GeoGenetics)

Eske Willerslev · Lasse Vinner · Martin Sikora

Francuska · INRAE GABI

Aurélien Capitan

Austrija · NHM Beč

Ursula Göhlich · Erich Pucher · Konstantina Saliari

Slovačka · SPU Nitra

Radovan Kasarda · Nina Moravčíková · Anna Đurišová · Zora Bjelihova

Češka · CULS Prag

Luboš Vostrý

Mađarska

László Daróczi-Szabó · Márta Daróczi-Szabó · Gáspárdy András ·

Maróti-Agóts Ákos

Srbija

Sonja Vuković · Vesna Dimitrijević · Ivana Živaljević

FINANCIRANJE · PROJEKTI

GAbridge

HRZZ IP-2022-10-8926 · 2023–2027

PhenoGeno

HRZZ IP-2022-10-6914 · 2023–2027

GenoPloV

EU institucionalni 1-24-AGR17-581 · 2025–2029

LAZAG

KK.01.1.1.04.0058 · 2021–2026

MendTheGap

EU Horizon 692249 · 2016–2019

Srce HPC (SUPEK + Padobran) · angen.agr.hr · arheogenetika i genomika goveda u Hrvatskoj

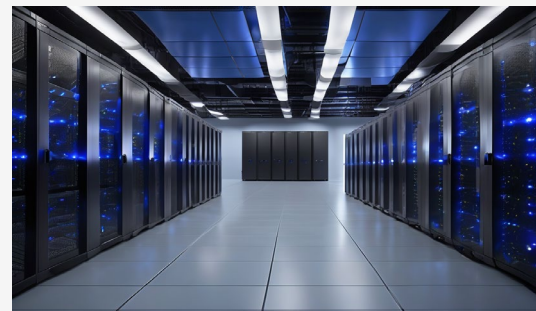
Projekt pisan šest godina — stopiran pred javnu nabavu

„Kakvi to kompjuteri koštaju 300.000 €?“

- 256 CPU jezgri
- 2× NVIDIA H200 GPU
- ~96 TB NVMe SSD
- Slingshot 200 Gb
- 5-god. HPE podrška

To nije laptop.

„Zašto na SRCE?“

- 1.317 m², 32 ormara
  - 1.100 kW priključak
  - 750 kVA UPS
  - 1.250 kVA dizel backup
  - 500 kW vodeni chiller
- HR-ZOO ZG2 već postoji.

466.987,78 kn javnog novca — BAČENO U SMEĆE.

Hvala na pažnji.

Drago **Srce**,
sretan 55. rođendan!

S ljubavlju, AnGen tim

55

godina

P.S. Nemojte stariti brzinom kojom mi trošimo CPU vrijeme!